SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1137

av Erik Ottoson (M)

Tystnadsplikt för väljarbiträden

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en lagstadgad tystnadsplikt för personer som hjälper en väljare att rösta, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Valhemligheten och den fria rösträtten är grundläggande för den demokratiska rättsstaten. Väljaren ska själv avgöra hur rösten läggs och behöver inte redovisa sitt val för någon. Den som på grund av funktionsnedsättning eller annat skäl behöver ett biträde vid röstningen måste emellertid ge insyn till en annan person. Det kräver särskilda skydd för valhemligheten. Så kallad familje- eller gruppröstning förekommer trots förbudet och kan inkräkta på den enskildes möjlighet att rösta efter egen vilja.

Skyddet har förstärkts i en del: från den 1 december 2025 ska en röstmottagare alltid närvara när en väljare använder ett biträde (2025/26:KU4). Någon lagstadgad tystnadsplikt för biträdet har däremot inte införts. Regeringen avstod i propositionen från att föreslå en straffsanktionerad sådan plikt; riksdagens beslut fattades den 15 oktober 2025. Frågan diskuterades i 2020 års vallagsutredning av vilken jag var ledamot. Utredningen avstod emellertid från att föreslå en tystnadsplikt med straffansvar för biträde eftersom man menade att det för det enskilda biträdet var för

svårt att förstå och överblicka konsekvenserna av att bryta mot tystnadsplikten. Man resonerade vidare att den röstmottagare som ska närvara kan förstå konsekvenserna och därför kan beläggas med sådan tystnadsplikt. Detta förenat med problematiken att enskilda inte kan eller ska behöva påvisa funktionshinder skapar en risk för att personer som avser påverka en röstande kan utöva påtryckningar som gör att den röstande uppger att man är i behov av stöd och vill ha med ett biträde, trots att det inte egentligen är nödvändigt. Samtidigt är det av stor vikt att den som verkligen behöver hjälp att göra i ordning sin röst på grund av funktionshinder får den hjälpen. Den dåliga kompromissen i utredningen blev att man kan få ta hjälp av ett eget biträde men att denne inte skulle ha tystnadsplikt samt att en röstmottagare också måste vara närvarande under förfarandet. Att tre personer ska behöva delta i iordningställandet av rösten framstår som orimligt.

Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning som möjliggör samma krav på tystnadsplikt kan ställas på ett biträde som på en röstmottagare som hjälper den röstande att göra i ordning sin röst. Närvarokravet undanröjer inte behovet av tystnadsplikt. För att motverka otillbörlig påverkan och värna tilliten till röstningen bör den som hjälper en väljare att rösta omfattas av en sådan skyldighet i lag.

Erik Ottoson (M)